

PRIEDAS

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2005 LAPKRIČIO 12 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr.221 (42)

Gyvenimo tikslas — siekti amžinųjų vertybių

Lapkričio 3 d. viena kūrybingiausių rašytojų, kultūros ir visuomenės veikėjų, Alė Rūta (Nakaitė) šventė savo 90-ąjį gimtadienį. Brandžią gyvenimo šventę ji pasitiko dovanodama skaitytojams savo naują, ką tik spaustu-
vėje gimusią knygą *Taip ir praeina sekmadienis*.

Tai lyrikos rinktinė, sudaryta ir iš seniau spaudoje paskelbtų, ir dar nespausdintų eilėraščių. Knygoje visomis spalvomis sužėri Alės Rutos poetinis pasaulis. Šią knygą, kaip ir daugelį kitų, apipavidalino autorės dukra, Rasa Arbaitė.

Rašytojos kūrybinis derlius gausus — per trys dešimtys knygų, daugiausia romanų. Knygos buvo spausdinamos Vokietijoje, Kanadoje, Anglijoje, Amerikoje, Lietuvoje. Savo kūriniais ji yra pelniusi ne vieną premiją ir svarius įvertinimus: nepriklausomoje Lietuvoje už vaidinimus, parašytus vaikams, buvo apdovanojta žurnalo *Žiburėlis* premija; Amerikoje jos romanai *Trumpa diena*, *Pirmieji svetur* gavo dienraščio *Draugo* premiją; už romaną *Mėlyno karvelėlio šviesa* paskirta Šaulių sąjungos New York premija; už knygą *Margo rašto keliu* skirta laikraščio *Darbininko* premija.

„Visų mano knygų alfa ir omega — nostalgija. Gimtinė, kaimas, kur užaugau. Rytų Aukštaitijos kaimas, kuriame žmonės gal buvo ir skurdūs, bet dažniausiai sveiki siela. Kur tikėjimas, darbo meilė, šventės ir savi papročiai gaivino, guodė ir mus į gyvenimą vedė tiesiu keliu“, — rašo Alė Rūta.

Daugeliui skaitytojų pažįstama Alės Rutos įdomi kūryba, bet retai kuris yra susipažinęs su rašytojos spalvingu ir turiningu gyvenimu. Alė Rūta noriai pasakoja apie savo kūrybą ir gyvenimą.

—Pabandykime atsukti Jūsų gyvenimo ratą 90 metų atgalios,

ka mes išvystumėme? Kur gimėte, kas supo Jūsų vaikystę?

—Gimiau Sankt Peterburge. Metrikuose įrašas — Elena Viktorija Nakasov (Nakaitė). Tėvelis Jonas Nakas — ūkininkas, nenorėdamas tarnauti vokiečių kariuomenėje, kartu su žmona Emilija Sklėriute iš Kunigiškių, Svėdasų parapijos, pasitraukė į Rusiją. Tėvelis buvo gabus kalboms, baigė tik tris skyrius mokykloje, bet gražiai rašė. Rusijoje gavo raštininko darbą fabrike. Buvau jų pirmas kūdikis. Krikšto tėvas — mamos brolis Alfonsas Sklėrius, tuomet buvęs Lietuvos savanoris, vėliau pulkininkas, o dar vėliau — miręs Sibire badu. Krikšto mama — tėvo sesuo Veronika Šmalstienė, kuri vėliau ir iškvietimus mums į Ameriką parūpino. Rusijoje gimė ir sesuo, kuri, susirgusi kokliušu, mirė Lietuvoje. Gyvenom Rudžių kaime — čia gimė trys broliai ir dar viena sesuo. Man vaikui didelį įspūdį darė senelis Ciprijonas Sklėrius ir senelė Barbora. Senelis turėjo gražų balsą, giedojo Svėdasų bažnyčioje, draugavo su gretimo kaimo Tumais. Jų sūnus, jaunas kunigėlis, buvo mano mamutės krikšto tėvas. Vėliau mes su mamute jį Kaune lankydavom.

—Kas padėjo pirmąsias raides pažinti?

—Tėvelis buvo mano pirmasis mokytojas — kartu „skaitydavom“ Šv. Magdalenos istoriją, Šventųjų gyvenimus, Ūkininko patarėją. Tėvelis rūpestingai rinko ir saugojo knygas, pagal anuos laikus turėjom nemažą biblioteką. Pradžios mokyk-

Sveikiname rašytoją, poetę Alė Rūtą 90-ojo gimtadienio proga, linkėdami daug dar kūrybingų, sveikų ir laimingų metų!

la buvo Kamajuose. Mokykloje jau gerai skaičiau ir noras skaityti buvo didelis. Po keturių skyrių išlėkiau į Rokiškio gimnaziją, kurią sėkmingai baigiau. Tėvelis norėjo, kad po keturių skyrių eičiau raštininkauti, nes buvo sunku išlaikyti penkis vaikus, tačiau mamutės užsispyrimas nugalėjo. Ji norėjo, kad aš ir dar du broliai siektų mokslo. Gimnazijoje tapau ateitininke, veikėme net „katakombose“, kai vienas iš ministrų uždraudė ateitininkų veiklą. Rinkdavomės Rokiškio bažnyčios rūsyje vakarais, slapčiomis.

—Kaip ir kada suvokėte, kad širdis linksta į literatūros pasaulį?

—Labai mėgau skaityti, kartais per skaitymą ir pažymiai nukentė-

davo. Pirmą rašinį „Kas yra meilė“ rašiau gimnazijoje, bet taip ir neat-sakiau į šį klausimą... iki šių dienų. Vėliau ėmiau eiliuoti. Didelį įspūdį ir įtaką darė literatūros mokytojas, klasės auklėtojas Petras Rapkevičius. Žavėjaisi ne tik jo dėstymu, bet ir asmenybe. Rašiau eiles į gimnazijos laikraštėlį. Auklėtojas vis drąsino ir ragino kurti. Gaila, kad jis jaunas mirė.

—Kas įkvėpė ir padėjo siekti mokslo aukštumų?

—Tik per mamutės ašaras ir pri-tarimą galėjau studijuoti. Motina man suteikė viską, ką turėjau gero.

Nukelta į 2 psl.

„Visų mano knygų alfa ir omega — nostalgija. Gimtinė, kaimas, kur užaugau. Rytų Aukštaitijos kaimas, kuriame žmonės gal buvo ir skurdūs, bet dažniausiai sveiki siela. Kur tikėjimas, darbo meilė, šventės ir savi papročiai gaivino, guodė ir mus į gyvenimą vedė tiesiu keliu“.

ŠIO ŠEŠTADIENIO PRIEDO PUSLAPIUOSE

Alė Rūta • Poetinio Druskininkų rudens festivalis • Tomo Venclovo žodis

• Poezija: Tomas Venclovas ir Sonata Paliulytė • Laumės išmokė austi ir siūti • Janinos Degutytės knygos sutiktuves

Pasaulio naujienos

(Remiantis AFP, Reuters, AP, Interfax, ITAR-TASS, BNS
žinių agentūrų pranešimais)

EUROPA

ATĖNAI

Atėnuose ir Graikijos šiaurėje anarchistai, reikšdami paramą Prancūzijos riaušiniams, daužė prancūzų kultūros institucijų langus, į jų pastatus svaide dažus ir aprašė sienas šukiais. Maždaug 50 žmonių su gobtuvais ir šalmais, kurie nešėsi raudonas ir juodas vėliavas, į Atėnų centre esantį Prancūzų institutą penktadienio rytą svaide akmenis ir butelius su dažais. Buvo išdaužti pastato langai ir apgadinti prie jo stovėję automobiliai. Policija pranešė, kad žmonės nenukentėjo ir kad anarchistai po šio išpuolio greit išsiskirstė. Kita grupė ketvirtadienio vakarą užpuolė Prancūzų institutą šalies šiaurėje esančiame Salonikų mieste ir daužė pastato langus tuo metu, kai klasėse buvo daug žmonių, atėjusių į kalbos pamokas.

KIJEVAS

Ukrainos prezidentas Viktor Juščenko pareiškė ketinas artimiausiu metu patvirtinti kovos su korupcija programą ir amnestuoti šešėlinį kapitalą. Šiame dokumente, pasak valstybės vadovo, bus išdėstytas „stabilumo ir valstybinės nuosavybės privatizavimo laikotarpis nuo 1994 iki 2004 metų negrįžtamumo mechanizmas“. Pasak jo, šie dokumentai turi pasiūlyti supaprastintą tvarką, kuria bus atleidžiami iš pareigų pareigūnai, įtariamai pažeidę įstatymus, nustatyti, kaip valdžia ir verslas turi būti atskirti vienas nuo kito, taip pat kaip turi būti perduoti nepriklausomoms juridinėms struktūroms aktyvai, priklausantys į valstybės pareigas paskirtiems asmenims. Vyriausybė taip pat turi patobulinti pareigūnų turto ir pajamų deklaravimo tvarką.

JAV

WASHINGTON, DC

JAV prezidentas George W. Bush pareiškė užuojautą Jordanijos kara-

liui Abdullah dėl kruvinų sprogdinių Amman viešbučiuose, per kuriuos žuvo 56 žmonės ir kuriuose, Baltųjų rūmų teigimu, pastebimas „al Qaeda“ braižas. G. W. Bush sakė „tvirtai remiąs jo vadovavimą, ir kad šiuo metu mes esame drauge su Jordanijos žmonėmis“, informavo Baltųjų rūmų atstovas spaudai Scott McClellan. G. W. Bush laiko karalių Abdullah vienu artimiausių savo draugų Artimuosiuose Rytuose. Pasak S. McClellan, JAV pasiūlė jam savo paramą atliekant tyrimą. Atsakomybę už išpuolį prabangiuose viešbučiuose prisiėmė Jordanijos kovotojo Abu Musab al Zarqawi vadovaujama „al Qaeda“ grupuotė Irake.

AZIJA

BEIJING

Šiaurės Korėja penktadienį sakė, kad pažanga šešiašalės derybos dėl jos branduolinės programos nutraukimo bus neįmanoma, jei JAV nepanaikins Šiaurės Korėjos kompanijoms taikomų finansinių sankcijų. „Tai sakė Šiaurės Korėjos delegacijos vadovas Kim Gye-Gwan. „Šios finansinės sankcijos pažeidžia bendrą susitarimą, dėl jų neįmanoma vykdyti išipareigojimų bendram pareiškimui įgyvendinti, — nurodė jis. — Parėmėme derybas, nes JAV pasakė nutrauksianti savo priešišką politiką ir koegzistuosianti su mumis“.

TOKYO

Japonijos finansų ministras Sadakazu Tanigaki sakė, kad Rusija turi dalyvauti svečio teisėmis Didžiojo septyneto (G-7) finansų ministrų ir Centrinų bankų vadovų pasitarimuose, nors ji yra oficiali Didžiojo aštuoneto narė. Rusija, 1998 metais tapusi aštuonių išplėtos pramonės valstybių grupės nare, pirmą kartą 2006 metais pirmininkaus šiais grupė. Tačiau Rusija kol kas nėra visateisė finansų klubo G-7 narė. Į ją įeina JAV, Japonija, Vokietija, Britanija, Prancūzija, Italija ir Kanada, ir dėl to iškyla sunkumų rengiant Didžiojo septyneto susitikimus, kurie

vyksta vis dažniau. Į klausimą, ar galės Rusija tapti nuolatine G-7 finansinių susitikimų nare, S. Tanigaki atsakė: „Klausimai, kuriuos gvildena G-7, kiek skiriasi nuo tų, kuriuos sprendžia Rusija. Atsižvelgdamas į tai, kaip greitai G-7 turi priimti sprendimus, manau, kad mums reikia išlaikyti dabartinę G-7 sudėtį“.

ARTIMIEJI RYTAI

AMMAN

Amman prabangių viešbučių, kuriuose susisprogdino kovotojai mirtininkai, darbuotojai tyrimą atliekantiems pareigūnams sakė prieš išpuolius kalbėjusi su sprogdintojais, penktadienį pranešė aukšto rango Jordanijos pareigūnas. Viešbučių „Grand Hyatt“ ir „Days Inn“ apsaugininkai „kalbėjo su kovotojais mirtininkais prieš jiems susisprogdinant. Jie teiravosi apie jų aprangą“, — sakė pareigūnas, nenorėjęs skelbti savo pavardės. „Šie trumpi pokalbiai yra labai svarbūs, nes vienas sprogdintojas kalbėjo su irakiečių akcentu, o kitas — su Persijos įlankos šalių akcentu, kuriuo taip pat gali kalbėti irakiečiai“, — sakė šaltinis. Penktadienį viename interneto tinklalapyje paskelbtame pranešime grupuotė nurodė, kad šiuos išpuolius įvykdė keturi irakiečiai, tarp jų viena moteris.

RAMALLAH

Palestiniečiai penktadienį mini pirmąsias savo legendinio vadovo Yasser Arafat, kuris ir po mirties simbolizuoja jų kovą už nepriklausomybę ir valstybingumą, mirties metines. Palestiniečių vadovas Mahmoud Abbas kartu su premjeru Ahmed Qorei Vakarų Kranto Ramalah mieste padėjo kartinį akmenį naujam Y. Arafat muziejui, mečetės ir mauzoliejaus kompleksui Palestinos savivaldos būstinėje. Lygiai prieš metus Y. Arafat mirė vienoje Paryžiaus ligoninėje, būdamas 75 metų. Paminėti vadovą į mitingą susirinko tūkstančiai žmonių.

Lenkijoje mažumos vyriausybė laimėjo balsavimą

Varšuva, lapkričio 11 d. (AFP/BNS) — 12-oji po komunizmo žlugimo 1989-aisiais Lenkijos vyriausybė ketvirtadienį vakare buvo patvirtinta — ji aiškia persvara laimėjo parlamente vykusį balsavimą dėl pasitikėjimo.

Iš 460 žemųjų rūmų parlamentarų 272 balsavo už konservatyviąją mažumos vyriausybę, kurią siūlė premjeras Kazimierz Marcinkiewicz. 187 deputatai balsavo prieš vyriausybės patvirtinimą, o susilaikiusiųjų nebuvo.

Naujoji vyriausybė, kurioje dirba daugiausia K. Marcinkiewicz konservatyviosios partijos „Istatymas ir teisingumas“ nariai, užsitikrino 155 šios partijos deputatų balsus, be to, ją parėmė kraštutinių dešiniųjų Lenkijos šeimų lyga, euroskeptikų „Savigyna“ ir Valstiečių sąjunga.

Vyriausybės patvirtinimui nepritarė valdžioje buvusi Kairiųjų demokratų sąjunga, kuri pralaimėjo rugsėjį įvykusių rinkimų, ir antroji pagal dydį parlamente liberalioji Pilietinė platforma, su kuria „Istatymas ir teisingumas“ nesėkmingai derėjosi dėl koalicijos.

„Nuo rytojaus ar netgi nuo šandien demonstruosiu ryžtą įgyvendindamas savo vyriausybės programą“, — po balsavimo išplatintame pareiškime žadėjo K. Marcinkiewicz. Jis taip pat išreiškė padėką partijoms, kurios balsavo už jo vyriausybę.

Naujosios vyriausybės prioritetai yra skatinti šalies ekonomiką tuo pačiu metu užtikrinant Lenkijos finansinį saugumą, prieš balsavimą pasakioje kalboje pažymėjo premjeras.

Jis sąmoningai parengė neapibrėžtą politinį pareiškimą ir vengė klausimų, kurie galėjo kainuoti jo vyriausybei tokių partijų kaip ultrakatalikiška Lenkijos šeimų lyga, nepritarianti nevaldomai privatizacijai bei užsienio investicijoms.

C. Rice netikėtai atvyko į Iraką

Mosul, lapkričio 11 d. (AFP/BNS) — JAV valstybės sekretorė Condoleezza Rice penktadienį netikėtai atvyko į Iraką ir paragino šalies bendruomenes užglaistyti tarpusavio nesutarimus prieš kitą mėnesį įvyksiančius rinkimus.

C. Rice Irake lankosi iki rinkimų likus penkioms savaitėms. Per šiuos rinkimus pilnai kadencijai išrinktas parlamentas mėgins atkurti Irako savivaldą po 2003 metų invazijos, per kurią buvo nuverstas Saddam Hussein.

Irake, kurį krečia sukilimas, nerodantis jokių silpnėjimo ženklų, C. Rice paragino daugumą sudarančius musulmonus šiuos, taip pat kurdus ir sunitų mažumą nutraukti tarpusavio kivirčius ir siekti šalies vienybės.

Valstybės sekretorė, kuri paskutinį kartą Irake lankėsi gegužės mėnesį, teigė, kad reikia sukurti „tokį Iraką, kur visi žmonės, visos trys pagrindinės bendruomenės ir mažu-

mos jaustųsi visapusiškai apsaugotos“.

C. Rice į Irako šiaurėje esantį Mosul atskrido iš Bahreino, kur penktadienį pradėjo savo kelionę po Artimuosius Rytus ir kur dalyvaus forume dėl pažangos įgyvendinant prieštarą vertinamą JAV remiamą regiono demokratizavimo planą.

Savo kelionės metu ji taip pat turėtų dar kartą pabandyti užglaistyti Izraelio bei palestiniečių nesutarimus ir propaguoti demokratiją visame regione.

Panašiais tikslais JAV prezidentas George W. Bush ateinantį pirmadienį vyks į kelionę po Aziją, kur agituos už aktyvesnius prekybinius ryšius, didesnę bendradarbiavimą kovoje su terorizmu, už laisvę ir žmogaus teises. Be to, jo susitikimuose bus aptariamasi pasirengimas iššūkiams sveikatos srityje, sakė prezidento patarėjas saugumo klausimais Stephen Hadley, turėdamas omenyje paukščių gripą.

ATLANTIC Express Corp. 1-800-775-SEND
www.atlanticexpresscorp.com

Ocean Freight

Krovinių gabenimas laivu į visas pasaulio šalis.

Auto Export

Automobilių pirkimas bei siuntimas į visas pasaulio šalis.

Small Packages

Smulkių siuntinių siuntimas bei pristatymas į namus Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje bei Ukrainoje.

Air Freight

Krovinių gabenimas lėktuvu į visas pasaulio šalis.

Trucking

8801 78th Ave Bridgeview, IL 60455 Tel. 1 708-599-9680
Fax. 1 708-599-9682 Tel. 1 800-775-7363

Alė Rūta

Atkelta iš 1 psl.

Jai esu už viską labiausiai dėkinga. Ji mirė gan anksti, sulaukusi 60 metų. (Savo romane *Motinos rankos* atvaizduoju jos gyvenimą.) Ji man daug pasakodavo apie „senybą“. Iš jos išmokau pasakoti. Ji buvo labai tvirtos moralės moteris. Mus vaikus ji mylėjo, stengėsi nemoralizuoti, o viską įdiegdavo natūraliai, savo pavyzdžiu. Tėtis norėjo, kad studijučiau agronomiją — praktišką specialybę. Įstojau į Dotnuvą, bet tuojau pabėgau. Supratau — ne man. Pasirinkau Vytauto Didžiojo universitetą. Vargau materialiai, tačiau jau gimnazijoje verčiausi privačiomis pamokomis — mokiau žydaites ir porą turtingų vokiečių kilmės valdininkų vaikų. Kaune gyvenau pas dėdę Povilą ir Olgą Sklėrius. Padėjau dėdei dirbti prie doktorato iš agronomijos.

Įstojau į „Birutės“ korporaciją. Po metų literatūros studijų išvykau į Klaipėdos Pedagoginį institutą. Ten man buvo paskirta nemaža stipendija. Klausiausi įdomių Ašmanto ir dr. Klemenso Ruginio paskaitų. Sėkmingai baigusi studijas, dirbau kaime. Įstojau į Šaulių sąjungą. Tačiau noras tęsti studijas nugalėjo. Išvykau į Vilnių ir gavau darbą Pedagoginio instituto pavyzdinėje mokykloje. Darbas įdomus, studentai gabūs ir noriai imlūs. Iš mano mokinių norėčiau išskirti du dabar garsius žmones — fotomenininką Algimantą Kežį ir rašytoją Vytautę Žilinskaitę. Po darbo vakarais tęsiau studijas Vilniaus universitete. Nelengva buvo, bet studijas baigiau. Parašiau ir sėkmingai apgyniau diplominį darbą „Žmogus Pečkauskaitės kūryboje“.

—Kas buvo didžiausi autoritetai, kuriuos ir dabar prisiminate?

—Didžiausias ir šviesiausias autoritetas buvo prof. Mykolaitis-Putinas. Kūrybiškai įkvėpė Vytautas Mačernis, Bronius Krivickas. Šilčiausi ryšiai išliko su draugėmis

Los Angeles Lietuvių fronto bičiulių sambūrio ruoštoje 34-ojoje literatūros popietėje — valdybos nariai ir programos atlikėjai. Sėdi iš kairės: rašyt. Alė Rūta, poetas beletristas Albinas Bernotas, poetas Bernardas Brazdžionis; stovi: Vytautas Vidugiris, poetas Pranas Visvydas, Birutė Varnienė, kun. Stanislovas Anužis, dr. Zigmas Brinkis, Juozas Pupius, Algis Raulinaitis, žurn. Juozas Kojelis, Edmundas Arbas.

— poete Julija Švabaite, Genovaite Dumčiute-Breichmaniene, rašytoju Paulium Jurkumi. Mylėjau ir savo mokinius, ir bendramokslius, ir, žinoma, geruosius mokytojus. Savo romane *Vargingos tėvynės vaikai* pasakojau apie savo profesorius, mokytojus, kaimo inteligentus.

—Viename savo romane įvedate žodį „išstumtieji“. Jis vaizdžiai atskleidžia žmogaus, netekusio tėvynės, būseną. Kaip susiklostė Jūsų, „išstumtųjų“, likimas svetur?

—Prieš pat pasitraukimą dirbau lituanistikos lektore Aukštesniojoje technikos mokykloje. Atėjus antrajai rusų okupacijai, turėjom pasitraukti, nes mano vyras Edmundas dalyvavo pogrindžio veikloje. Iš Lietuvos pasitraukiant, plūdau ašarose per visą kelionę traukiniu iki Vokietijos. Nujauchiau, kad Vilniaus ir Lietuvos greitai nepamatysime. Kaip ir visi išstumtieji iš tėvynės, vargom ir badavam. Gyvenom Austrijoje, Vienoje. Abu su vyru studijavom, tačiau, subombardavus universitetą, pasibaigė ir studijos. Gimė pirmoji dukrelė Švabijos žemėje — Vijolė. Buvau įsidarbinusi vaikų darželyje. Vokietijoje buvo atkurta Lietuvių rašytojų draugija tremtyje. Įstojau į ją. Išleidau savo pirmąją poezijos knygėlę, kuri kriti-

kų buvo nepalankiai sutikta. Tačiau buvo ir tokių, kaip Jonas Aistis, kuris skatino kurti, drąsino nepalikti plunksnos. Pradėjau kurti prozą.

—Kaip gimdavo Jūsų romanai?

—Mano kūrybos procesas — vis paskubomis, spontaniškai, rašant beveik iki išsekimo. Esu „atliekamo laiko“ rašytoja. Kiekvienos knygos idėja gimdavo mąstant apie tėvynę, jos ilgentis. Knygos veikėjai atsiradavo — bent vienas, du iš buvusių išgyvenimų, o kiti susiformavo vaizduotėje. Visą siužetą kurdavau mintyse, tarpais kiek pakeisdama, su veikėjais „pasiginčydama“. Kai jau ir fabula išsivystydavo (mintyse), tada, tarytum išciose išaugintas, išnešiotas vaisius, jau gimdavo, turėjo gimti — kūdikis knyga. Tada sėsdavau rašyti.

Ką reiškia „sėsdavau“? Juk laiko atsirasdavo vos valanda per parą, geriausiai atveju — dvi valandos. Taigi, kad neišsidraikytų mintys, kad ir veikėjai neiškriktų, kartais ant didesnio lapo pasižymėdavau planą, veikėjų vardus, bruožus, charakterius. Gal tai išmokau ir įpratę iš vyro architekto. Ir aš pasidarydavau lyg „pirminį romano planą“. Nebuvo su kuo pasitarti, nebuvu ko paklausti. Turėjau artimų ir draugių — tai buvo mano laimė —

Nelė Mazalaitė, J. Švabaitė, Jurgis Jankus, Jurgis Gliuda, Juozas Tininis, Bernardas Brazdžionis ir kiti. Branginu kiekvieną, kuris mane prisimena, jų atminimas mano širdyje, o kūryba pasilieka.

—Kokie romanai atnešė šlovę, koks buvo įvertinimas?

—Amerikoje auginau tris vaikus. Nostalgijos vedama, rašiau vis daugiau: ir į periodinę spaudą, ir „sau — į knygas“. Buvau nustebinta, kai *Draugo* romanų konkurse laimėjau pirmą premiją už knygą *Trumpa diena*. Knyga buvo greitai išleista. Gal ši ir kita — *Kelias į kairę* — taip pat premijuotas romanas, man liko brangiausias, nes praskynė kelią į kolegų pripažinimą. Apie kitas knygas nekalbėsiu — jų atsirado per 30.

—Dar Lietuvoje dalyvavote kultūrinėje ir visuomeninėje veikloje. Amerikoje taip pat stengėtės įsijungti į darbą. Kaip visur suspėdavote?

—Matyt, ne per klaidą, o iš nuojautos įstojau Kaune į „Birutės“ — ateitininkų korporaciją, bet ne į „Šatrijos“. Išėivijoje teko nemažai dirbti visuomeninio darbo. Čia beveik visi „atliekami“ nuo asmeninio gyvenimo laiku dirbome Lietuvai. Buvau ir aš įsitraukusi į Lietuvių Bendruomenės darbą, dar daugiau į Lietuvių rašytojų draugijos veiklą. Iš Detroit, MI, persikėlėm gyventi į Kaliforniją. Netrukus čia atsikėlė ir Bernardo Brazdžionio šeima. Jam pirmininkaujant, buvau valdybos sekretore net tris kadencijas po trejus metus. Kiti valdybos nariai: Bronys Raila, Pranas Visvydas, A. Gričius. Man tekdavo bendrauti beveik su visais išėivijos rašytojais. Posėdžiai dažniausiai vykdavo mano namuose. Mano laikas buvo paskirstytas šeimai, rašytojams, kūrybai. Abu su vyru dalyvavom renginiuose su įvairiomis programomis, politinėmis ir kultūrinėmis temomis. Viskas buvo daroma dėl Lietuvos. Gaunamas pelnas iš renginių buvo skiriamas jaunimo lietuviškam švietimui, labdarai — Lietuvai.

—Jūs buvote veikli ir Dailiųjų menų klube...

Rašyt. Alė Rūta dažnai dalyvaudavo literatūros vakaruose, įvairių renginių programose, buvo apdovanota premijomis, ypač už savo romanus. Viename tokių ankstesnių renginių iš kairės: Kl. Galiūnas, Br. Raila, R. Apeikytė, A. Brazdžionienė, B. Brazdžionis, sol. Balčiūnienė, kun. L. Andriekus, R. Dabšys ir Alė Rūta.

Nukelta į 8 psl.

2005–ųjų spalio

Druskininkuose: žemė, žemė, žemė

RICHARDAS ŠILEIKA

Šio XVI tarptautinio Poetinio Druskininkų rudens poetams užteko laisvės margybės ir lapų laisvamanybės. O Druskininkai buvo ir yra ideali vieta Europoje kvėpuoti, nekonvencionaliai bendrauti ir, reikalui prispyrus, virtualėti.

Ketvirtąją — žemės — stichiją buvo vainikuotas visos ketveriukės ciklas. Apie žemę poezijos kontekstuose ir tekstuose įvairiausiais aspektais ir rakursais buvo samprotauta ir diskutuota konferencijoje. Taip pat ta proga kaunietis rašytojas Kęstutis Navakas, kurio knygą *Gero gyvenimo kronikos* neseniai išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, sukūrė misteriją „Stichi. Jos“. Ją atliko, ypatingai šiems vaidmenims atrinkti, neeilinių, persikūnijimo galimybių turintys, poetai: Agnė Žagrakalytė, Julius Žekas, Lukas Miknevičius, Vytautas Dekšnys, Donatas Petrošius, Alvydas Šlepikas ir Kornelijus Jazbutis. O podraug su jais ir kasmetinė festivalio aktyvistė, aktorė ir visuomenininkė iš Šiaulių Olita Dautartaitė.

Po šlapių, ugningų, žemėtų ir oringų aplodismentų visiems valia buvo įžengti į pirčių pasaulį, tačiau poetuomenė ir jų gerbėjai pasuko kavinės „Širdelė“ pusėn.

Iš vienanamio anoniminiam eilėraščių konkursui pateiktų penkiasdešimties tekstų skrupulingosios komisijos, vadovaujamos literatūrologo, radijo kultūros žurnalisto Virginijaus Gasiliūno, tik penki buvo pripažinti apdovanotini. Anonimiškumo skraistes tuojau pat šalin nusviedė Andrejus Chadanovičius (pirmoji vieta), Gintaras Grajauskas (antroji), Dovilė Zelčiūtė (trečioji), Artūras Valionis (ketvirtoji), Brian Johnstone (penktoji). Daiktiškiausio eilėraščių laureatais pripažinti Sonata Paliulytė, Patricija Goodrich, Jolanta Sereikaitė. O trąšiausio eilėraščių nugalėtojo žvilgantis sunkiasvoris ordinas pakartas ant darbščiojo Vlodo Braziliūno kaklo. Jam šlovę atnešęs eilėraštis „Semiutinė skrynelė trąšai pagauti“ įrašytas į raudonąją ir geltonąją festivalio knygą.

Seni ir išmintingi paprūsejusios baltų genties palikuonys — Antanas A. Jonynas kartu su Vladu Braziliūnu — paskelbė šiemetinį Jotvingių premijos laureatą. Apdovanojimą nuspręsta paskirti Tomui Venclovai už eilėraščių rinkinį *San-kirta*, kurį Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatų serijoje išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Premiją už poetinį debiutą gauti pretendavo, pirmąsias knygas išleidusios autorės Jurgita Butkytė (jos knygą *Voratinkliais apsigo-*

busios išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla) ir Sonata Paliulytė (jos knygą *P.S.* išleido leidykla „Vaga“). Vertesne pripažinta Sonata. Mat prie autorės originaliosios kūrybos dar priskaičiuota ir Menn Elfyn iš anglų kalbos išversta knyga *Vualiutas bučinyš. Veiled kiss*.

Be uoliojo Poetinių Druskininkų rudens fotometraštinių Gintaro Žilio prigaudytų veidų parodos, veikusios centre „Dainava“, savo šedevrus demonstravo dailininkaujantis poetas ir vertėjas Dainius Gintalas. Galerijoje „S.O.F.A“ Dainius parengė, jau kelerius metus kolekcionuojamų, lauko tualetų, paprastai tariant — išviečių, ekspoziciją. Pusšimtyje spalvotų fotografijų rodomos išvietės aptiktos nebūtinai Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tikėkite manimi, tai visiškai nešokiruojantys vaizdai. Pats Dainius Gintalas jas įvardijo „filosofinėm būdelėm“. Ką besakytume, tai įstabi nykstančios mažosios architektūros dokumentacija. Dar graži nežinia: gal po dešimtme-

Latvių poetas Petersi Bruveris ir poetas Vytautas P. Bložė.
Nuotrauka Vlodo Braziliūno

cio „n“ menotyrininkas ta tema parašys stambią disertaciją.

Poetinio Druskininkų rudens festivalis palydimas ne tik nevaldomu lapakričiu, vis nutinkančia spalio vaiskuma, taikingu poetų babelišku, bet ir knygų derlinga mišraine. Kai kurios poezijos knygų pirmąkart išvystamos būtent

čia. Čia jos dažnai ir gražiai minimos (vos neparašiau — mindomos), čia jos gerokai pigiau parduodamos, čia jos — taip iš tikrųjų būna — ir dovanojamos. Kad ir šiemet. Štai „Nemuno“ leidykla dykai dalijo Vlodo Baltuškevičiaus *Pakeliui*. O

Nukelta į 4 psl.

Poetinio Druskininkų rudens festivalis palydimas ne tik nevaldomu lapakričiu, vis nutinkančia spalio vaiskuma, taikingu poetų babelišku, bet ir knygų derlinga mišraine.

Misterija — iš kairės: Kornelijus Jazbutis, Olita Dautartaitė, Agnė Žagrakalytė, Alvydas Šlepikas.
Nuotrauka Vlodo Braziliūno

Druskininkuose

Atkelta iš 3 psl.

už penkltį pirkdamas poetės Violetos Šoblinskaitės poezijos knygą *Obuoliai iš meilužių sodo*, galėjai dovanų gauti prozininkės Violetos Šoblinskaitės romaną *Vilkų marti*. Taigi, mielieji, nereklamuojamos nuolaidos, pačios didžiausios.

Žinia, kad visų nuo praėjusio iki šių metų rudens išleistų knygų suminėti bus netaip. Tik verta vėl visiems skaitytojams ir rašytojams žinoti, kad gausiausiai knygų išleido (kaip pernai, kaip ir užpernai, ir už užpernai) Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. Gražių kūrinių savo vaga išplukdė minėtasai „Nemunas“ ir „Vaga“. Pastaroji leido ir Poetinio Druskininkų rudens daugiakalbį almanachą. Jame pristatoma 18 užsienio ir 8 lietuvių autorių poetiniai tekstai. Baltalapius rinkinio viršelius kuo originaliausiai dekoravo idėjų dirbtuvių „Vario burnos“ spiri-

tus movens Tomas S. Butkus. Pagal kiekvieno festivalio dalyvio išsikirtus trafaretus jis individualia technika (naudodamas klijus ir poligrafinius miltelius) padarė vienetinius atspaudus.

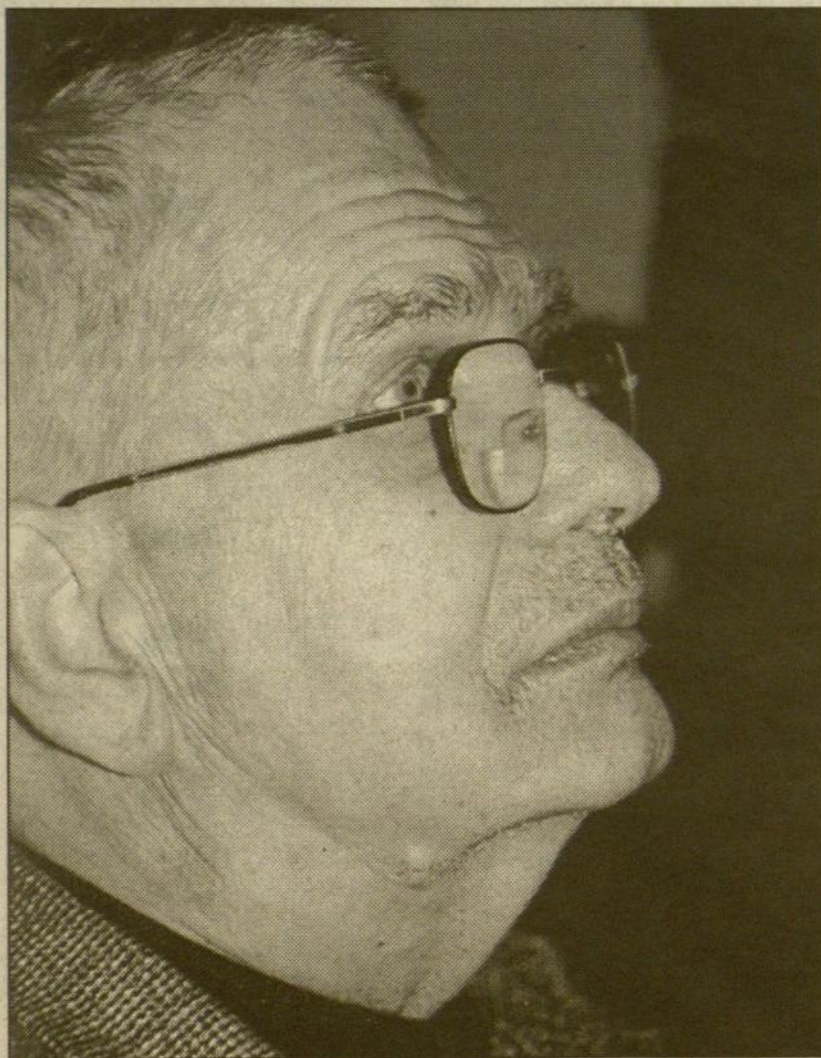
Pakiliai įvargę poetai Druskininkuose būtinai ką netyčia pamiršta. Idant kitą rudenį vėlekos sugrįžtų į būtąjį kartinį. Idant pakelėje Druskininkai – Vilnius regėtų vis kitaveidžius stovėtojus su pilnais krepšiais tų pačių grybų ar vėlyvųjų obuolių. Idant nesąmoningu plaštakos krustelėjimu dešinėje lietaus kišenėje apčiuoptą dovanotą knygėlaitę. Galbūt tai Enrikos Striogaitės *Vienišeja*, Gintauto Dabrišiaus *Sviest akmenuką*, Jolantos Onos Vitkutės *Lašantis ruduo*. Nors iš tikro delne vartaliosis šiltutėlių kaštonvaisių trijulė.

Poetas iš Čikagos Kornelijus Jazbutis.
Nuotrauka Vlado Braziliūno

Šiamešio Jotvingių premijos laureato Tomo Venclovos žodis

Poetas Tomas Venclova.
Nuotrauka Vlado Braziliūno

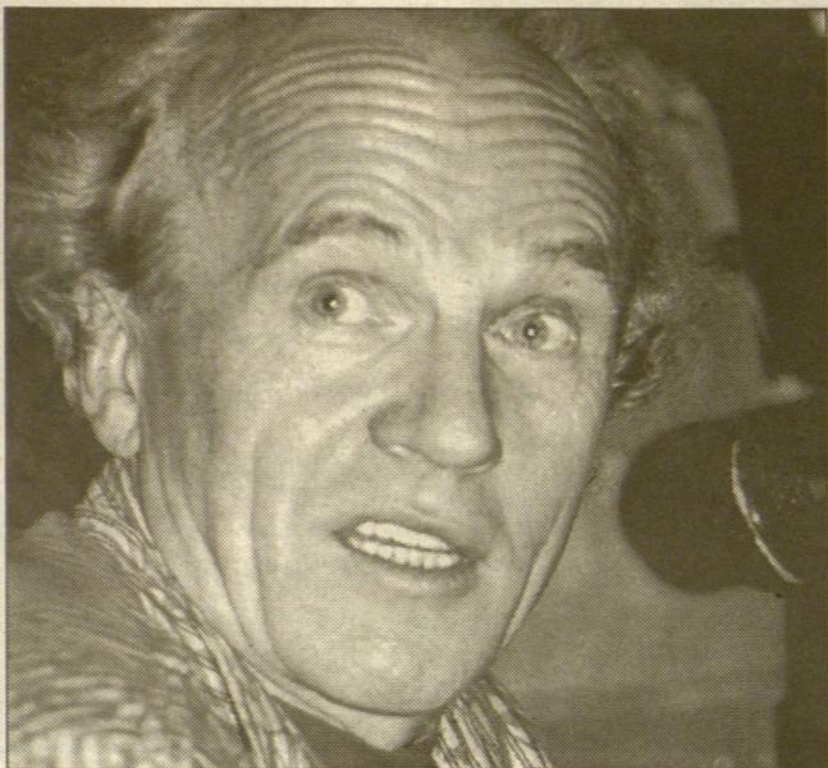
Esu dėkingas netikėtai gavęs Jotvingių premiją. Nieko nežinau apie jos statutą (jeigu toks daiktas egzistuoja), taigi, belieka mąstyti apie tai, ką bendra turiu (jeigu iš viso turiu) su jotvingių gentimi. Pamąstęs matau, kad šiek tiek turiu. Sako, jog mūsų giminė kilusi iš čekų husitų, kuriems Vytautas suteikė politinį prieglobstį, bet šiaip ar taip jos šaknys yra pietų Suduvoje, Liubavo apylinkėse, per keturis kilometrus nuo dabartinės sienos su Lenkija. Ten palaidotas ir mano senelis Tomas arba Tamošius Venclova, už kurį dabar jau esu bene penkiolika metų vyresnis. Maždaug ten susikerta Lietuva, kuri yra jotvingių istorinė paveldėtoja, Lenkija, kur išliko Šiurpilis ir kiti jotvingių piliakalniai, ir Karaliaučiaus sritis, kur gyveno jotvingių artimiausi giminačiai prūsai. Apie tai kalbu eilėraštyje „Sankirta“:

*Laikas,
išsprūdęs atminčiai ar
biografui,
turbūt visų svarbiausias, nes yra
drauge ir sunkmena, ir
talismanas...
Na ką gi, jei likimas lėmė, būk
šiame krašte prie pat gimtinės
durų,
kurčioj trilypėj sankirtoj, kur
stūkso
stulpai, išlikę iš kitų laikų,
kadaise mirtini, ir atšiauriu
lanku dykynę kerta viadukas.*

Šiose eilutėse minimi pasienio stulpai, dabar nebe tokie baisūs, kaip sovietmečiu, bet ir šiandien skaldantys tą, kadaise vienišą, kraštą.

Pažinojau vieną tikrą jotvingį, kuris buvo labiau už mane vertas šios premijos, bet, deja, mirė dar jos neįsteigus. Tai Kazys Boruta, visada tvirtinęs, kad jo protėvis — jotvingių vadas, pasitraukęs nuo kryžiuočių į Lietuvą. Noriu atiduoti pagarbos duoklę tam žymiam ir primirštam poetui, nes jis buvo vienas iš mano mokytojų — tiesa, ne tiek literatūrinis, kiek pilietinis. Iš jo, labiau negu iš ko kito, sužinojau, kad poezija nėra tikrai atsitiktinių, gražių ar šokiruojančių žodžių varstymas, o siejasi su istorine atsakomybe, su svarbiausiais, brangiai apmokamais gyvenimo pasirinkimais. Visada atsiminiau šią jo pamoką ir atsiminsiu ją, kol būsiu gyvas.

Tomas Venclova

Lietuvos muzikantas ir menininkas Vladimir Tarasov festivalyje skaitė savo mėgstamus autorius.
Nuotrauka Vlado Braziliūno

Poetas ir vertėjas Vytautas Dekšnys.
Nuotrauka Vlado Braziliūno

KRAŠTOVAIZDIS

Susan Sontag

*Pradžioj tik vėjas, iškabų vienatvė,
įsmigęs į nedarnų smėlį bokštas,
juosvų kiemų stiklinės, iš kurių
matai apvalią Parmenido erdvę.*

*Lig priemiesčio pušynų skrieja dulkės.
Neregima plaštakė prie voliutos
priglaudžia sparną. Žvaigždę vandeny
žvynais nubraukia atsitiktinumas.*

*Garsiakalby ties pradarytu langu
variu sugriaudžia angelo trimitas,
ir atsimerkęs Dievas iš aikštės
palieka žiupsnį peleno ir meilės.*

*Virš pragaišinto miesto kyla saulė.
Šviesa apgraibomis atranda stalą,
ir tuščią laiką skaldo sakinyš,
nepanašus į buvusiąją naktį.*

UŽUPIS

*Liepų šurmuly, prieš akmens krantinę,
ties skubria srove, panašia į Tibrą,
su jaunais barzdočiais gurkšnoju „Gilbey's”.
Sutema, stiklų skambesys ir dūmai.
Nepažįstu jų. Pažinau jų tėvus.*

*Ką gi, kartos keičiasi. Diktofonas
šlama ir užsikerta. Pašnekovams
rūpi lygiai tas, kas ir man kadaise:
ar kančia ir gailėstis turi prasmę
ir ar menas tvers, jei nebus taisyklių.*

*Aš buvau kaip jie, kol patyriau keistą,
už kitas tikrai ne geresnę lemtį,
ir žinau, jog blogis nežūva niekad,
bet aklybę galima prasklaidyti,
ir eilės vertos daugiau nei sapnas.*

*Vasarą dažnai nubundu prieš aušrą
ir be baimės juntų, kad artėja laikas,
kai naujoms gentims pasiliks žodynas,
debesis, griuvėsiai, druska ir duona,
o man jau nieko, išskyrus laisvę.*

PASTORALĖ

*Kai murzino kanalo gelmėje
be atgarsio prasmenga varpo dūžis,
neišgiedrėjusiame danguje
sparnus mankština užsimerkęs gužas.
Jis klausosi, kaip ritasi vėsa
nuo papartyno į lelijos dagtį,
kaip atvirkščiu kraštovaizdžiu šviesa
lėtai teškena, panaši į naktį.*

*Drėgna dėmė žemyno vidury.
Čia susimokė bukas ir kaštonas,
kad nežvelgtum smaigalio, kurį
į šerno gūbrį taiko Akteonas.
Neatpažįsta deivės palydos
sidabro dulkėm apsitraukęs takas,
ir laumžirgis nedrumsčia valandos,
ir santėmy negimsta zodiakas.*

*Nuščiūva irklai, stabteli širdis,
ir debesys, užtvindydami brastą,
prasiskiria, nelyginant būtis,
dalijama į nebūtį ir raštą.*

BULVARE PRIE ROTUŠĖS

*Neatmenu tavęs, bet viskas kaip tada:
skaitikliai, sviltenos, ankštų virtuvių dvokas,
plyšiai šaligatviuos ir žvirblių armada,
kur dreskia debesį gramozdiškas barokas.*

*Beveik prieš pusamžį, dažniausiai ne laiku,
čia verdavau duris į kosmosą, sukurtą
iš apgailėtinų vaikystės atliekų,
reljefų, priegalvių, fajanso ir neturto.*

*Po pirštais atvangiai šnabždėjo baltiniai.
Be meilės liedsamas nestangrią rausvą odą,
žvelgiau į staltiesę. Bijūnų skridiniai
jau pranašavo tą visų apleistą sodą,*

*kuriam esi dabar. Kavinėse — kiti.
Jiems mūsų šimtmetis — mažiau nekaip minutė.
Bulvaras giedrijas, ir mudu ateity,
ir tebetrunka tai, ko neturėjo būti.*

TOMAS VENCLOVA

Druskininkuose

Poetė Sonata Paliulytė.
Nuotrauka Vlado Braziliūno

SONATA

ATSIŽADĖTA

*Ant atviro žvaigždėto skliauto
Viena žvaigždėlė kitą gauda.
Rytuos jau debesys paraudo
Širdelę skauda.*

*Ir tylią aimaną kaip mantrą
Senutė skiemenuoja kantriai,
Ir cento, kur ant žemės krenta,
Neranda.*

*Ir atvirom žaizdom nusėtas
Skeletas katino, smėlėtas,
Ant kietai kelkraščio padėtas —
Atsižadėta...*

SAVAITĖS MIŠIOS

*Laukėm išpažinties —
Neatėjo.
Mišios be tavo peties
Prasidėjo.
Kalė maldoj atkaklus
Tik vienas žodis —
Prašė ir prašė žmogus
Malonės.
Dvylika sutiktų
Meldė:
—Tikėki, kad dar tikiu,
Meldžiam.
Po sakramento našta
Suklupo.
Akimirka buvo tiesa
Tarp lūpų.*

KIEMO ETIUDAS

*Susigūžęs žvirblis,
Klibanti tvora.
Tabaluoja virvės —
Baltinių nėra.*

*Šoną pasikaso
Purvinu snapu.
Ir nukrapšto šašą —
Žymę katinų.*

*Aimanuoja vamzdžiai,
Lietų semdami.
Stogdengys pridengia
Plyšį širdimi.*

*Susigūžęs žvirblis
Kiurksa ant tuoros.
Vienas sieksnis virvės
Dingo iš trobos.*

DESPERACIJA

*Nuovargis užantį pildo
Pigių cigarečių dūmais.
Šiandakt tu viltį šildai
Šimtgramiu baltakrūmės.*

*Į surūdijusį diską
Kala likimą kalvis.
Baltas mėnulis tviška
Lyg išgalastas dalgis.*

Laumės išmokė austi ir siūti

VYTAUTAS KALTENIS

Nuo rugsėjo 22 d. iki 24 d., Lietuvos mokslų akademijoje ir pajūryje surengta mokslinė konferencija „Mažosios Lietuvos kultūros istorijos paveldas“.

Konferenciją atidarė organizacinio komiteto pirmininkas, Lietuvos mokslų akademijos narys ekspertas, Vilniaus universiteto prof. habil. dr. Domas Kaunas. Ją sveikino Lietuvos mokslų akademijos viceprezidentė prof. Veronika Vasiliauskienė, Vilniaus universiteto rektorius prof. Benediktas Juodka, Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis, Vokietijos ir Rusijos ambasadų atstovai. Lietuvininkų bendrijos „Mažoji Lietuva“ seimelio pirmininkė, Klaipėdos universiteto doc. dr. Silva Pocyte perskaitė Mažosios Lietuvos fondo tarybos ir Čikagos Mažosios Lietuvos lietuvių draugijos pirmininko Viliaus Trumpjono sveikinimą. Buvo išklaustas dr. S. Pocytes plenarinis pranešimas: „Mažosios Lietuvos kultūros istorijos paveldas: tyrimų problematika ir būklė“. Po to pranešėjai nagrinėjo atskiromis temomis.

Materialiojo kultūros paveldo būklę aptarė Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto vyresnysis mokslinis redaktorius dr. Algirdas Matulevičius, Kauno technologijos universiteto Architektūros instituto doc. dr. Martynas Purvinas ir architektė Marija Purvinienė, žinomas rusų archeologas prof. dr. Vladimiras Kulakovas, dvasinio paveldo problemas – Klaipėdos universiteto prof. dr. Daina Kšanienė, prof. dr. Rimantas Sliužinskas, dr. Žavinta Sidabraitė, apsaugą, atvirumą ir aktualumą – Kultūros ministerijos etnologė Irena Seliukaitė, Vytauto Didžiojo universiteto doc. dr. Vytenis Almonaitis, Kultūros, filosofijos ir meno instituto direktorius dr. Vacys Bagdonavičius, kiti. Tarp konferencijos pranešėjų – svečiai iš Austrijos, Latvijos, Rusijos, Vokietijos, taip

pat Lietuvos pajūrio mokslo įstaigų, paveldo tarnybų specialistai, religinių bendruomenių atstovai.

Prof. Domas Kaunas, apibendrinamas konferenciją, kalbėjo, kad Mažosios Lietuvos problematika niekada nebuvo dingusi iš mokslininkų ir visuomenės akiračio, bet būtų laikas siekti ir gilumo. Paveldas, matyt, yra viena aktualiausių temų. Lietuvos Respublikos trys didžiuliai objektai globojami UNESCO, tuo pačiu pradėjom baimintis, kad daug ką galim prarasti dėl nemoksliskumo, dėl laiko ar dėl savaiminio likimo. Ši konferencija – pirmas drąsesnis žingsnis į Mažosios Lietuvos paveldo temą, tos trys darbo dienos leido prisiliesti prie daugelio klausimų, kai kur pasakyti ir platesnių išvalgų, minčių ir parengė dirvą sukurti problemų inventorių – konferencijos rezoliuciją. Konferencijos dalyviai – ir tie, kurie skaitė pranešimus, ir tie, kurie kalbėjo diskusijose, išpareigojo pateikti savo glaustas mintis, kurias sugrupavus išryškėtų bendra apimtis ir prioritetai. Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Lietuvos 1000-mečio direkcijai bus galima pateikti rimtą paraišką dėl Mažosios Lietuvos paveldo gelbėjimo įvairiapusės akcijos. Be to, kas čia buvo kalbėta, žadama išleisti atskiru leidiniu, kad būtų lengviau integruoti šiuos klausimus į visą Lietuvos problematiką, kad Mažosios Lietuvos paveldas būtų geriau suvokiamas lietuvių kultūros paveldo kontekste.

Kas pateko į pasaulio bibliotekas, archyvus gali gulėti, jau yra išsaugota. Svarbu, kad būtų

Nukelta į 8 psl.

Grupė konferencijos dalyvių Rambyne. Iš kairės: organizacinio komiteto sekretorė Iveta Jakimavičiūtė, Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto vyresnysis mokslinis red. dr. Algirdas Matulevičius, Heidelberg universiteto bibliotekininkas Arthur Hermann, Kultūros filosofijos ir meno instituto dir. dr. Vacys Bagdonavičius, prof. dr. Manfred Klein (Austrija), Kauno technologijos universiteto Architektūros ir statybos instituto arch. Marija Purvinienė, doc. dr. Martynas Purvinas, prof. habil. dr. Domas Kaunas.

PALIULYTĖ

Buvo dar tik pradėjusi atsiverti...

Pranešimas, skaitytas Prienuose Janinos Degutytės knygos sutiktuvių proga.

SOLVEIGA DAUGIRDAITĖ

Janina Degutytė, mirusi 1990 m., stovi toli nuo šiandienos literatūrinių žaidimų. Kaip stovėjo atokiau ir nuo savo 30-ųjų metų gimimo kartos. Švari kūryba, šiandien jai nebūtų ko gėdytis. Ji nešunuodegiavo. Tokia pat yra Judita Vaičiūnaitė. Nenuskaityta? Ir lyg neperskaityta. Pasiruošusi skrydžiui į angliškai skaitančią auditoriją. Juoba, džiugu, kad už šios knygos nestovi giminės ar draugai, kurie būtų suinteresuoti ją išskirti ir taip save susireikšminti. Ji išsilaiko pati, savo kūryba. Ar palanki versti? Lyg tai paprasta, bet dėl rimto vertėjui tenka nutolti nuo originalo. Verlibras, kuriuo rašė brandžiausias knygas, gal lengviau verčiamas negu rimuoti tekstai.

Gamtos, plačiąja prasme, ir gyvybės lyrikė. Tylaus, susikaupusio balso, kurio šiandien trūksta. Lietuviškumo motina (lenkų k.). Tylaus sąžinės balso, pasipriešinimo lyrika. Jeigu šiandien Degutytė skamba, vadinasi, ji kalba apie tai, ko stinga. Poetas ir kritikas Marius Burokas taip knygą pristato:

„Rašytojų sąjunga išleido dvikalbę (lietuvių ir anglų) poetės Janinos Degutytės eilėraščių rinktinę. Ji išsami. Knygos įvadas parašytas prof. Rimvydo Šilbajorio, pabaigoje įdėtas vertėjos žodis. Man imponuoja vertėjos bei sudarytojos atliktas didžiulis darbas. Publikuojama šiek tiek anksčiau neskelbtų, į rinkinius nepatekusių poetės eilių. Kiek leidžia man spręsti mano anglų kalbos žinios, išversta puikiai bei ritminga kalba. Apie Janinos Degutytės poeziją pasakyta tiek, kad neverta kartotis, bet džiugu, kad... bus prieinama kitoms tautoms, kitoms kalboms“.

Isidėmetina vertėjos pastaba — poetės gyvenimas nutruko tada, kai ji buvo bepradedanti atsiverti — kaip menininkė ir kaip moteris. Ji buvo žinoma ir mylima, populiari poetė. Ir tik pradėdanti atsiverti? Jai buvo jau per 60, o sakoma — tik pradėdanti? Iš pirmo žvilgsnio — lyg nesąmonė. Bet tikriausiai taip yra. Jaunystę siejam su jausmų audrom, meilėm, poezija, išpažintine lyrika. O čia priešingai. Tik pradėdanti atsiverti. Užbaigimo nebebus — ji nebeatsivers kitaip, kaip tik šiais savo tekstais. Bet juos skaitome šiandien kitaip nei anksčiau, nes yra kitoks kontekstas.

Triukšmingam kontekste, daugiažodėje erdvėje, kurioje gyvenam — turim susikaupusio, atsitolinusio žmogaus poeziją, ne tik laike, bet ir nuo savo meto aktualijų. Atsiminimuose skaitom apie jos ligas, negalavimus, dabar matome, kad tai buvo patogus būdas išlaikyti distanciją, neprisileisti per arti. Žinome Eglės Juodvalkės autobiografinio romano *Cukraus kalnas* muostatą: nei diabetas, nei persodinti organai nėra kliūtis visur dalyvaui, keliauti — jei žmogus to siekia. Degutytė aiškiai kitoks žmogus: neprisileisti per arti, neatvirauti, neatsidaryti svetimam. Gal poetui tai trūkumas, bet tai buvo jos savybė. Negalia, ligos jai buvo būdas atsiriboti nuo visko, kas jai buvo nepriimtina. Bet jos tekstai nehermetiški, ne iš drambliaus kaulo bokšto.

Jiėjo prieš srovę, bet tyliai, ramiai.

Tai, kad mirė tik pradėdanti atsiverti, yra priminimas šiai kultūrai, kuri sutelkta į jaunystės galią ir efektyvumą, kad jaunystė nėra žmogaus branda.

Jaunosios Degutytės eilėraščiai — gražūs, skambūs, salomėjiškai dainingi, jau su poteks-

tėm. Suprantama, kad šeštoj dekadėj, kai visa lietuvių literatūra buvo išcenzūruota ir padalyta į dvi šakas, jos *Ugnies lašai* (1959) buvo gūsis laisvės oro. Žinau autentiškų liudijimų, kad ir Baltušio *Parduotos vasaros* irgi buvo toks gūsis. Bet visa tai buvo tik pradžia. Brandi Degutytė — vėlesnė. Knygos sudaryme, atrankoj tai atsispindi. Iš vėlesnių rinkinių daugiau paimta. Knygoje junt, kaip kinta jos nuotaikos: nuo optimizmo ir maksimalizmo iki kontempliacijos, liūdesio, beveik resignacijos. Apie ją ji rašė vėliau: „Bet visada tai kraujo žiedas. Nes gimsta iš skausmo“. Kad tai buvo „plėšė išplėšta“, traukiant save „už plaukų“ iš savo tamsos. Ir labai nustebo, kad skaitytojai dėkojo, nustebo, kad, save traukdama dar ir kitiems padėjo gyventi.

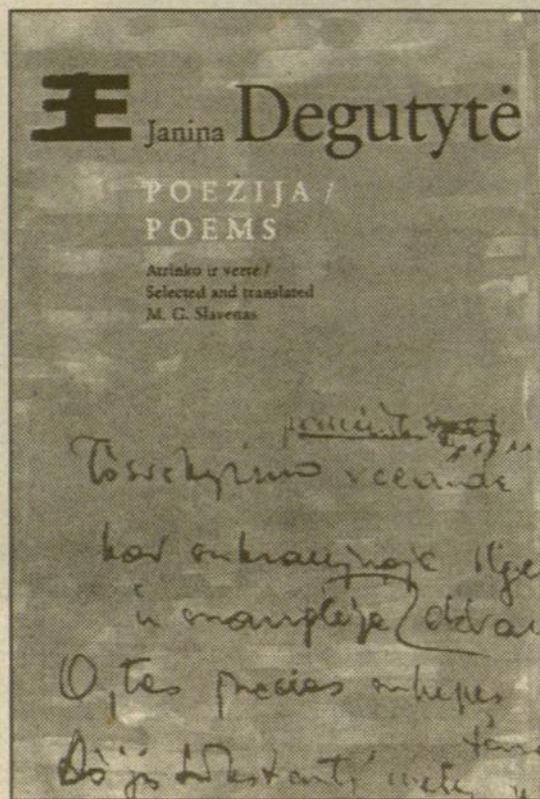
Jos biografija (1928–1990) — nuo nepriklausomos Lietuvos (1928) iki vėl nepriklausomos (truko vieno mėnesio iki Kovo 11-osios). Jos poezija yra jungtis tarp prieškarinio lyrikos, ypač Nėries, ir pokario tarybinės, rafinuotos, sudėtingos literatūros.

Bet tikrai simboline jungtimi tarp tarybinės ir potarybinės literatūros galima laikyti Janinos Degutytės autobiografinį tekstą — atsakymą į literaturologės Viktorijos Daujotytės klausimus. Tai, kad ji nespėjo atsiverti poezijoje, suvokė poetės kūrybos tyrinėtoja Viktorija Daujotytė jau savo 1984 m. monografijoje: „Degutytės kūryba nėra iki galo atvėrusi savo giliojo klodo“, to, kas yra jos svarstymuose, požiūryje į meną, literatūrą...“ Paskutiniame eilėraščių rinkinyje *Purpuru atsivėrusi* (1984) dar nėra to sukrečiančio atsivėrimo, kurį žada pavadinimas, nors jau pradėdama žlonsti artimiausius poetės žmones (tuos pačius, kurie aprašomi *Atsakymuose*).

Tik autobiografinis tekstas atskleidžia jos psichologines uždarmo priežastis, asmenybės tragizmą: *Atsakymais* Degutytė pagaliau pradėjo atverti tai, prie ko niekad nebuvo prieita, kas taip ilgai liko nepasakyta, apie ką viešai kalbėti dar negalėjo. „Nedrašu lygintis su tais, kurių kaulai įšalo Igarkoje, bet...“ — taip ji drąsino save paskutinei nebaigta autobiografijai. Degutytė intuitiesiai suvokė, jog istorinė tiesa reikalauja atkurti iki tol giliai slopintas ir slėptas asmenybės traumas.

Atrodo, kad lietuvių literatūroje pačius šiurpiuosius tekstus parašė moterys, pasirinkdamos dokumentinės literatūros formą (Degutytės *Atsakymai* ar Dalios Grinkevičiūtės *Lietuviai prie Laptevų jūros*). Joms ne tiek rūpėjo „sukurti“, kiek „tik užrašyti“. Degutytei šis apmąstymas buvo ypač skaudus, pareikalavęs iš naujo išgyventi vaikystės siaubą. Šiuo savo tekstu Degutytė yra „pralenkusi laiką“: pajutusi, turbūt labiau nei suvokusi, motinystės tragizmą. Atgimimo laikų moters vietos visuomenėje vizija, idealas buvo laiminga prieškarinio Kauno namų šeiminkė. Degutytės motinos tragedija — „namų deivės“ — tragedija. Poetė tai jau anksti intuitiesiai juto, pasirinkdama visiškai priešingą nei motinos kelią, teigdama: „Man nereikia gyvenimo mezgimui“. Poetė buvo itin jautri kuriančios moters likimui: „Jei moteris pasiekia tiek, kiek vyras, vadinasi, ji turėjo dvigubai talento, valios ir dvasinės energijos...“. Tai aktualios temos, kurios šiandien diskutuojamos feministinėje kritikoje.

Šioje knygoje daug ir kitų įdomių dalykų. Krenta į akis skirtumai. Pvz., angliškame tekste tiesiai sakoma: ji sirgo reumatine karštine, mirė

Janina Degutytė. Poezija/Poems. Atrinko ir vertė/Selected and translated, M. G. Slavėnas. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla/Lithuanian Writers' Union Publishers. Vilnius.

nuo vėžio. Ne paslaptis. Lietuviškuose tekstuose diagnozės nerasi, lyg tai vis dar būtų nepadoru. Taigi, mirė nuo vėžio, per anksti. Liga buvo lėta, negailestinga. Poetė turėjo daug laiko galvoti, galiausiai susitaikyti su likimu, priimti mirtį ramiai, rimtai, kaip būtinybę. Pagalvojau, kad būtų galima sudaryti kėntėjimo eilėraščių knygą — surinkti į antologiją paskutinius eilėraščius ar tekstus autorių, kurie suvokė arčiau mirtį, daug apie ją galvojo. Degutytės eilėraščių „Taip lengva išeiti auštant/kai kvepia rasom ir lapais“ yra atsisveikinimo klasika.

Šaltiniai:

- Janina Degutytė. Atsakymai. Vilnius: Regnum, 1996.
- Viktorija Daujotytė. Klausimai. Janina Degutytė. Atsakymai. Vilnius: Regnum, 1996.
- Viktorija Daujotytė, Janina Degutytė. Gyvenimo ir kūrybos apybraiža. Vilnius: Vaga, 1984.
- Viktorija Daujotytė („Maždaug prieš penkiolika metų“) in Viktorija Daujotytė. Klausimai; Janina Degutytė. Atsakymai. Vilnius: Regnum, 1996.
- „Nebaigta autobiografija“ („Maždaug prieš penkiolika metų“), in Viktorija Daujotytė. Regnum, 1996.
- Viktorija Daujotytė, Janina Degutytė. Vilnius: Vaga, 1984.

Knygos sutiktuovės
ruošiamos Čikagoje,
Balzeko Lietuvių
kultūros muziejuje,
š.m. lapkričio 13 d.,
3 val. p.p.

Laumės išmokė austi ir siūti

Atkelta iš 6 psl.

lengvesnis ir pigesnis priėjimas. Nuvažiuoti į Berlyną ar kitą archyvą, pavyzdžiui, kad ir Lenkijoje, kainuoja didžiulius pinigus. Reikėtų, nieko nelaukiant, archyvinę medžiagą skaitmeninti. Būtų šaunu, jei Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčia imtųsi iniciatyvos, kad Vokietijos evangelikų liuteronų bažnyčia nuskenuotų visus archyvus, kurie buvo išvežti. Dar iki karo pradžios daug archyvų išvežta į Leipcigą ir Berlyną. Padarius įrašus, galėtume puikiai jais naudotis.

Tačiau aktualiausia yra tai, kas nyksta. Ką naikina gamta ir žmogus, neišmanymas ir kiti dalykai. Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus fonduose apie 80 tūkstančių eksponatų, ekspozicija įrengta šiuo-

laikiškai, lankytojams pateikiamos gyventojų migracijos, sudėties kitimo ir kitos diagramos, schemos. Idomi muziejaus parodinė, leidybinių bei edukacinė veikla, formuojant istorinę savimonę ir tautines vertybes.

Mažajoje Lietuvoje nuo XVI a. puoselėta kultūros tradicija ir kalbos tolerancija įtakojo visą lietuvių tautos raštijos ir švietimo raidą. Čia išleista pirmoji lietuviška knyga, suvaidintas pirmasis lietuviškas spektaklis, pirmą kartą užrašyta tautosaka. Tačiau dabar, pasak etnologės I. Sėliukaitės, neužtenka Karaliaučiaus krašte tik palaikyti lietuvių, čia pirmiausia reikėtų atstovauti mažlietuvių kultūrai, dainuoti ne bet kokias, o Mažosios Lietuvos liaudies dainas! Krašto specifika populiariai dailė, kuriai

bent Klaipėdos krašte skiriamas nemažas dėmesys. Klaipėdoje veikia mažlietuvio dailininko Prano Domšaičio galerija.

Konferencijos dalyviai Rusnės etnografinėje sodyboje-muziejuje. Iš kairės: Arthur Hermann, sodybos šeimininkas dr. Kazimieras Banys, Klaipėdos universiteto prof. Daiva Kšanienė, doc. dr. Silva Pocytė.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, atsigavo krašto evangelikų liuteronų parapijos, kurios nors ir negausios, bet su kraštiečių išėjimoje pagalba atstatinėja bažnyčias. Restauruota Rusnės bažnyčia, kuri sovietinės okupacijos metais buvo paversta sporto sale, sutvarkyti XIX a. medienos pirklių Ankerių, ženkliai prisidėjusių prie salos gyventojų gerovės, kapai. Tačiau parapijiečiai nespėja stiklinti chuliganų daužančių bažnyčios langų. Tai byloja ir apie rusniškių bendruomenės dalies susipriešinimą, kuriam įveikti reikia naujų pastangų ir laiko. Okupacijos sąlygomis tokių problemų nekilo. Kunigai, jauni žmonės, plūkiąsi su ūkio darbais, socialiniais ir kitais žemiškais klausimais, nepajėgūs pavieniui nuveikti ką nors. Gal būtų lengviau, įkūrus kordinacinį centrą, kuriame dirbtų profesionalai, kad ir vienas – du žmonės.

Būtina labiau vystyti švietėjišką veiklą, prieinamą kiekvieno gyventojų lygiui. Pradėti aiškinti dalykus nuo mažens, kad žmonės tinkamai pasiruoštų, jaustųsi atsakingi už krašto paveldą.

Kai kas yra daroma. Pradėta senosiose evangelikų liuteronų kapinėse nors šienauti, nors krūmus kirsti. Pagėgių savivaldybės meras Kęstas Komskis svarsto, kaip reikėtų paruošti kai kurias kapines turistų lankymui. „Jeigu valdininkai suvokia čia esant problemą, – kalbėjo konferencijos dalyviai, – vis koks nors rezultatas bus. Kad tik neprigadintų!“ Per mažai paveldui skiriama lėšų, neretai stinga specialistų savivaldybių vadovų komandose. Į šį darbą labiau turėtų įsitraukti Klaipėdos universiteto, žinoma, ir Vilniaus zinovai. Dabar nėra sunku elektroniskai bendrauti.

Buvusiame Klaipėdos krašte keli šimtai evangelikų liuteronų kapinių, kurių dauguma sunykusios, kasdien niokojamos vandalų. Pavienių mokslininkų, kraštotyrininkų šių kapinių fiksacija nėra apibendrinta. Reikėtų pradėti nuosekliai rengti ir leisti antkapinių paminklų bei epitafijų albumus. O būdingiausius išlikusius kryžius gal vertėtų sunėsti į vieną vietą – kurioje bažnyčioje įsteigti klaipėdiečių kryžių muziejų, kad jie išliktų mokslo reikalingi ir kaip paminklas ateities

kartoms.

Ir, pasikeitus gyventojų sudėčiai, išlieka buities kultūra, darbų pobūdis. Po karo iš visur suvažiavę vyrai iš vietinių žvejų mokėsi kaip mesti tinklus, kaip naudotis kita žuklės įranga ar atpažinti vėjus. Turėtų ilgam išlikti prie vietinio vietovaizdžio ir pagal žmonių užsiėmimą pritaikytų gyvenamųjų bei ūkinių pastatų svarbiausieji bruožai. Šilutiškių pranešimuose kalbėta, kad naujakuriai pageidauja specialistų rekomendacijų, kokias galėtų pateikti mažlietuvių liaudies architektūros žinovai, tokie kaip, pavyzdžiui, daug šioje srityje nuveikę architektai dr. Martynas ir Marija Purvinai.

Reikėtų gelbėti nors vieną kitą šio krašto dvarą, pavyzdžiui, kaip tvarkomas Shou dvaras Šilutėje, kelio atkarpa, kaip prie Plaškių – su medžių alejomis ir grįstus akmenimis. Gal kur koks tiltukas išlikęs, siaurojo geležinkelio pylimas. Prie Priekulės gražus Klišių parkelis su buku giraitė, su takeliais ir visa kuo. Kapinaitėse palaidotas kunigas Frydrichas Schroederis (1862–1875), kuris išleido apie pusšimtį lietuviškų knygų ir jomis prekiaavo, buvo įsteigęs vaikų prieglaudą. Tik nereikia bijoti praeities, dvitautės krašto kultūros – lietuvių ir vokiečių. Savo mokyklas, gatves vadiname garbingų kraštiečių vardais. Tikėt Šilutėje Herderio mokykla, Priekulėje – Wiecherto gatvė, Klaipėdoje turėtų skambėti Adomo Brako, Jokūbo Stikloriaus, Martyno Reisgio, Erdmundo Simonaičio, Martyno Anyso vardai. Toks bendravimas su įvairia kultūra prie Europos priartina, kalbėjo konferencijos dalyviai.

Atitaisome. Šeštadienio, lapkričio 5 d. priede „Menas, literatūra, mokslas“, eilėraščio „Taip lengva išeiti auštant“ angliško vertimo pirmojo posmelio ketvirtoje eilutėje pasitaikė korektūros klaida. Turi būti: Trees whisper Hello.

Atsiprašome.

Alė Rūta

Atkelta iš 2 psl.

—Kalifornijoje buvo ne vien Rašytojų draugijos valdyba. Buvo ir Dailių menų klubas, kuriame būrėsi įvairūs menininkai: rašytojai, muzikai, dailininkai, teatralai, kritikai. Susirinkdavom, diskutuodavom. Tai irgi buvo gaivinantis kūrybos šaltinis. Los Angeles lietuviškoji visuomenė dėmesingai priimdavo bet kokią kūrybą — mes rengdavom parodas, koncertus, literatūros vakarus.

—Kaip šeima reagavo į Jūsų kūrybą?

—Šeima? Čia mano sėkmė ir laimė. Pareigas turėjau atlikti, bet kai būdavau užsiėmusi prie rašomojo stalo, vyras ar vaikai praedavo tyliai, nekalbindavo... Tai buvo moralinė parama. Šeimose išlaikėme lietuviškas tradicijas. Net ir mišrioje šeimoje mūsų vaikai dar neužgesino lietuviybės. Tuo pasirūpindavo tėvai. Už mūsų kiemo — gatvėje, mokykloje, mieste — Amerika, o mūsų namuose, viduj, kiemelyje — Lietuva. Toks buvo mūsų šeimos dėsnis. Namie kalbėjome tik lietuviškai. Lietuviškose šeštadieninėse mokyklose teko ir man dirbti — Detroit, Los Angeles, Santa Monica. Tokių mokyklų darbas tęsiamas ateitininkų ir skautų stovyklose vasaromis. Vystėm ir kitą lietuvišką veiklą, įtraukdami savo vaikus, o vėliau ir anūkus. Lietuviškos šaknys išliko, prigijo... Vaikai ir anūakai paskaito mūsų knygas, vyksta į Lietuvą, bendrauja su savo giminėmis.

—Savo kūryboje paliečiate skaudžius, tragiškus mūsų tautai įvykius. Ar kūryba padeda nepalūžti, atsitiesti nuo gyvenimo negandų?

—Poezijos knyga *Tyliai kalbėsiu* dedikuota mano žuvusiam jaunam, 44 m., sūnui Arimantui-Edmundui. Knygą išleido Rašytojų sąjunga Vilniuje. Mecenatai — Lemberčiai. Knygos visas tiražas kone akimirksniu pradingo tarp skaitytojų. Gavau šiltų atsiliepimų iš kitų, kėnciančių praradimo skausmą — motinų, sese-

ry, tėvų... Kelios žuvusiųjų už laisvę motinos dėkojo už eilėraščius. Jos irgi neužmiršta savo vaikų, kaip ir aš sūnaus. Skaudi buvo ir vyro liga bei mirtis — rašymas padėjo ištesėti. Yra buvę ir daugiau skaudžių momentų gyvenime, ir juos mėginau įrasminti kūryboje. Tai mano vienos, nuo gimnazijos laikų geriausios, draugės Bronės likimas — išvežta su pirmaisiais tremtiniais ir dabar dar yra Sibire. Mano krikštė Alfonsa Skleriaus, Sibiro kankinio, likimas. Daug mano giminių, kolegų, net mokinių perejo kalėjimus, kančių kančias Sibire. Daug ką bandžiau įprasminti kūryboje. Rašiau iš širdies, kaip dovaną Lietuvai.

—Kokia nauja knyga pradiuginsite skaitytojus?

—Mūsų motinos (vadindavom mamute) šimtmečiui esu parašiusi tekstą knygai *Sklėriai*, iliustruotą dailininko Kajetono Skleriaus (mamutės brolio) kūriniais — reprodukcijomis. Dabar taupau knygos išleidimui.

Rašytojo kūryba — tai vienišo darbas. Tačiau rašytojas tarpsta savoje visuomenėje. Jis lyg bitė — renka saldų ir kartų nektarą. Prisipildęs ima atkurti visų bendrą ar bent panašią buvimą ir būties tikrovę. Iš stebėjimų, patirties, per vidinį išgyvenimą — taip gimsta istorijos, taip parašomos knygos. Rašytojas tikisi būti suprastas, jei ne visiškai, tai bent kokią mintį, artimą skaitytojui, mėgina rasti savo knygoje. Per knygą stengiasi bent grūdėlį gėrio palikti žmonių sąmonėje ir širdyje. Tokia rašytojo viltis. Tegul literatūra mus dvasiškai artina.

—Visų skaitytojų vardu nuširdžiai Jus sveikinu jubiliejaus proga ir linkiu, kad ne tik ši knyga apie Sklerių giminę, bet ir kitos išvystų pasauli.

Ilgu, kūrybingų metų!

Kalbėjosi
Virginija Paplauskienė

Chirurgai

**MARIUS KATILIUS, M.D.
CHIRURGAS**

Trūkio, tulžies pūslių, krūties, žarnyno, endokrinologinė ir laparoskopinė chirurgija.
300 Barney Dr., Suite A
Joliet, IL 60435
Tel. 815-744-0330;
lietuviškai 815-744-8230
www.centerforsurgeryandbreasthealth.com

GEDAS M. GRINIS, MD

Inkstų, pūslių ir prostatos gydymas bei chirurgija
Aurora Medical Center
10400 75 St., Kenosha, WI 53142
(262) 948-6990

Chiropraktika ir
manualinė terapija**Dr. VILIJĄ KERELYTĖ**

Amber Health Center
Stuburo, sąnarių ir raumenų gydymas, chiropraktika, manualinė terapija, akupunktūra.
6420 W 127 St #106, Palos Hts, IL 60463
Tel. 708-239-0909
Kalbame lietuviškai. Valandos susitarimais.

Dr. RIMAS NOVICKIS

CHIROPRACTIC PHYSICIAN

MANUALINĖ IR FIZIOTERAPIJA,
AKUPUNKTŪRA,
nugaros, kaklo, galvos skausmų
(ir migrenos), sportinių traumų specialistas
6645 W. Stanley Ave
Berwyn, IL 60402
Tel. 708-484-1111
Dirbame kasdien, savaitgaliais —
susitarus. Kalbame lietuviškai.

**Dr. Vida I. Puodžiūnienė
Healthy Connection
Chiropractic & Rehab Clinic**

Manualinė ir fizinė terapija, sporto traumų specialistė, nugaros, kaklo ir sąnarių gydymas, galvos skausmai ir migrenos, artritas, dietos ir vitaminų patarimai.

16547 W. 159 Street
Lockport, IL 60441
Tel. 815-834-9075/9076
Kalbame lietuviškai

Ausų, nosies, gerklės
ligos

**VYTENIS GRYBAUSKAS, M. D.
SUSAN T. LYON, M.D.**
Ausų, Nosies, Gerklės Ligos
Chirurgija, Klausos aparatai
7350 W. College Drive, Suite 208
Palos Heights, IL 60463
Tel. 708-361-9199

Širdies ir kraujagyslių
ligos

Cardiac Diagnosis, LTD.
6417 W. 87 St.
Oak Lawn, IL 60453
Tel. 708-233-5630

RIMGAUDAS NEMICKAS, M.D.**S. PRASAD TUMMALA, M.D.**

Širdies ir kraujagyslių ligos
Valandos pagal susitarimą

VIDAS J. NEMICKAS, M.D.

KARDIOLOGAS—ŠIRDIES LIGOS

7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Kab. tel. 773-471-3300

GAILĖ SABALIAUSKAS, M.D.

KARDIOLOGĖ—ŠIRDIES LIGOS

Midwest Heart Specialists
15900 W. 127th St. Ste 200
Lemont, IL 60439
630-719-4799.

Priklauso Good Samaritan, Central DuPage,
Edward ir Elmhurst ligoninėms.

**Dr. VILIUS MIKAITIS
Dr. ANDRIUS KUDIRKA
Dr. JUSTYNA STENGELE**

Šeimos daktarai ir chirurgai

10811 W. 143rd St. Orland Park, IL 60467
Priklauso Palos Community Hospital
Silver Cross Hospital, Christ Hospital
Tel. 708-460-2500
Valandos pagal susitarimą

Dr. PETRAS V. KISIELIUSInkstų, pūslių, prostatos
gydymas bei chirurgija

Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
630-941-2609

Stuburo ir skausmo ligos

JONAS V. PRUNSKIS, MD**TERRI DALLAS PRUNSKIS, MD****MAUNAK V. RANA, MD**

Illinois Pain Institute
Nugaros, sprando, galvos, sąnarių,
suželdimų darbovietėje bei kitų vietų
skausmo diagnozės ir
gydymo specialistai

Elgin: 847-289-8822
McHenry: 815-363-9595
Elk Grove: 847-718-1212
www.illinoispain.com

Akių ligų specialistai

LINAS SIDRYS, M.D.

Akių ligos / Chirurgija/Akiniai

9830 S. Ridgeland Ave.
Chicago Ridge
Tel. (708) 636-6622
Holy Cross Hospital, #410S
Tel. (773) 884-7960

Dr. ELIGIJUS LELIS

Akių ligos ir chirurgija

1192 Walter St, Lemont, IL 60439
1051 Essington Rd. #200
Joliet, IL 60435
Tel. 815-723-1854

ARAS ŽLIOBA, M.D.

AKIŲ LIGOS—CHIRURGIJA

219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

Vidaus ligos

Dr. ALGIRDAS KAVALIONAS

VIDAUS LIGOS

Priimami MEDICARE pacientai
5540 S. Pulaski Road,
Tel. 773-585-2802
Valandos pagal susitarimą kasdien,
išskyrus sekmadienį

SURENDER LAL, M.D.

Specialybė - vidaus ligos

7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Tel. 773-434-2123
Valandos pagal susitarimą

EDMUNDAS VIZINAS, M.D., S.C.

VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS

Kalbame lietuviškai
6918 W. Archer Ave. Ste 5 ir 6
Chicago, IL 60638
Tel. 773-229-9965
Valandos pagal susitarimą

Ginekologija

RAMONA C. MARSH, MD SC

Obstetrics & Gynecology

3825 Highland Avenue Suite 4A
Downers Grove, IL 60515
630-852-9400
Valandos pagal susitarimą

SKELBIMŲ SKYRIAUS

TEL. 773-585-9500

NUSIKALSI — BŪSI PAŽYMĖTAS

VIKTORAS JAUTOKAS

Video kameros

Prieš kurį laiką rašiau apie elektronikos techniką, pritaikytą policijos poreikiams. Šiuo metu elektroninė technika labai keičiasi, pereina į skaitmeninę (digital) sistemą. Todėl būtų pravartu pažūrėti, susipažinti, kaip šią naująją techniką panaudoja policija mūsų apsaugai.

Teko dalyvauti tyrimuose, kur buvo įvertinami Čikagos analoginiai ir skaitmeniniai rankiniai radijai. Bandymai vyko Michigan ežero rytinėje pusėje, Michigan valstijoje. Siųstuvi buvo įmontuoti Čikagoje. Automobilu važiuojame rytų pusėn, toliau nuo siųstuvo. Analoginio radijo signalas palaipsniui silpnėjo, o dar po kelių mylių visiškai nutilo. Bet skaitmeninio radijo signalas nesikeitė. Dar pavažiavus kelias dešimtis mylių, skaitmeninio radijo signalas staiga dingio. Tyrimai parodė, kad skaitmeninė radijo sistema pranašesnė už analoginę. Skaitmeninę galima pasiekti iš tolimesnio nuotolio, nes jo signalas nesilpnėja. Dėl šios priežasties daug ryšių sistemų perėjo į skaitmeninę, nes ją galima keisti, programuoti pagal savo poreikius.

Dar kartą primenu, kad elektronikos technika sparčiau žingsniu lekia pirmyn. Policija, pasinaudodama šia pažanga, tai visa pritaikė kovai su nusikalstamumu. Elektronikos technika pagelbsti susekti nusikaltėlius, tuo pačiu užkertant kelią nusikalstamumui. Paminėsiu tris susekimo atvejus.

CLEAR sistema

Jau trejus metus Čikagos policija naudoja CLEAR (Citizen Law Enforcement Analysis and Reporting) sistemą. Šiuo laikotarpiu Čikagoje nusikaltimai sumažėjo 16 procentų, o valstybiniu mastu padidėjo 2 procentus. Tai įrodė, kad CLEAR sistema yra veiksminga, padedanti kovoti su įstatymus laužančiais nusizengėliais.

Illinois valstijos policija susidomėjo Čikagos sistema ir pasiūlė susijungti su jų LEADS (Law Enforcement Agencies Data System) sistema, kurioje yra sukaupta pastarųjų 12 metų nusikaltėlių istorija — duomenys. Susijungė. Naują sistemą pavadino I-CLEAR. Dabar ir Čikagos miestui, ir Illinois valstijai sumažėjo valdymo ir prižiūrėjimo išlaidos.

Visi Illinois valstijos miestų policijos departamentai gali, reikalui atsiradus, gauti iš I-CLEAR reikalingą informaciją. Taip pat įmanoma pasiekti FBI ir kitų valstijų kompiuterio duomenų bazę. Kiekvienas policininkas, turintis automobilyje nešiojamą (laptop) kompiuterį, radijo bangomis susijungia su I-CLEAR ir labai greitai gauna apie sulaikytą nusikaltėlį pageidaujamą informaciją. Jei šis žmogus dar nėra užregistruotas duomenų bazėje, tai tuoj pat įrašomas ir nuo šios minutės jau pažymėtas ateičiai kaip nusikaltėlis. Anksčiau gauti tokią informaciją užtrukdavo keletą dienų, o dabar gaunama per porą minučių.

I I-CLEAR duomenų bazę kasdien suplaukia 7,000 su viršum pasiteiravimų. Kompiuteriu suteikiama policininkui apie nusikaltėlį tokia informacija: vardas, pavardė, adresas, amžius, ūgis, pravardė, plaukų bei akių spalva, tatuiruotės aprašymas ir kt.

Tai antra skaitmeninė technika. Videokameros naudojamos bankuose, parduotuvėse, fabrikuose, automobilių pastatymo aikštelėse, gatvėse. Šiose išvardintose vietose video kameros prižiūri aplinkos saugumą. Įrengtuose ekranuose (monitors), specialiaame kambaryje sargas mato kamerų vaizdus. Jis gali valdyti kameras: pasukti bet kuria kryptimi, padidinti vaizdo mastelį, žinoma, jei tam atsiranda reikalas.

Jau planuojama visas privačių bendrovių videokamerų sistemas sujungti su policijos centrais. Bendrovės, turinčios videokamerų sistemas, būtų prijungtos prie savo miesto ar miestelio policijos centro. Tada policininkas greičiau atvyktų į bet kokį pareikalavimą. Pvz., jei į banką įsiveržia plėšikai, dispečeris savo ekrane mato viską, kas vyksta banko viduje, ir tuojau pat, viena akimirka pasiunčia visą tikslų vaizdą į patruliuojančio policininko automobilį. Policininkas, turintis nešiojamą ar kišeninį (note book) kompiuterį, mato visus plėšikus: kuo ginkluoti ir prieš akis turi visą banko vidaus išdėstymą. Vykdami į pagalbą, jau žino, kaip viskas ten atrodo ir sprendžia, kaip elgtis, kad būtų lengviau suimti vagis. Be to, šie plėšikai būtų nufotografuoti, ypač jų veidai, ir čia pat įrašyti į kompiuterio duomenų bazę.

Čia pateikiau tik vieną pavyzdį. Ateityje ši sistema bus pritaikyta bet kokiai, didelei ar mažai, bendrovei, parduotuvei. Vagims atsiradus didelis rūpestis.

Fotoaparatai

Pastaruoju metu labai paplito skaitmeniniai fotoaparatai. Jais ne tik fotografuoja, bet ir pritaiko įvairiems poreikiams. Paminėsiu vieną atvejį, dar esantį bandymo stadijoje.

Žinome, kad po šeimos skrybų, nepilnamečiai vaikai priskiriami motinos ar tėvo globai. Daug kartų girdėjome, kad motina ar tėvas prievarta ar apgavystės būdu paima, o kartais pavagia vaiką ir bando kuo greičiausiai dingti — dažnai išvyksta su savo grobiu gyventi į kitą valstiją. Be abejo, apie vaiko laikiną globėją pranešama policijai, kuri jo nuotrauką įtraukia į centrinio kompiuterio duomenų bazę. Kitų miestų policija, reikalui esant, ja irgi pasinaudoja.

Mokyklinio amžiaus vaikas valdžios įsakymu privalo lankyti mokyklą. Motina ar tėvas atveda vaiką į mokyklą užregistruoti. Prieš įeinant į registracijos kambarį, jam nežinant, nufotografuojamas skaitmeniniu fotoaparatu pagrobėjo veidas. Nuotrauka automatiškai nukeliauja į centrinę policijos kompiuterį, kur jau anksčiau buvo užfiksuotas pagrobėjo atvaizdas. Kompiuteris, gavęs nuotrauką, tuojau pat palygina su paskelbta vaiko pagrobėjo nuotrauka. Veidas atpažįstamas iš 28 veido bruožų, nesikeičiančių per visą žmogaus gyvenimą. Jei atsiranda atitikmuo, kompiuteris duoda policijai signalą, kad surasta, kas ieškoma. Pasiunčiamas į mokyklą policininkas ištirti reikalą. Jei kompiuteris neturi užregistruoto atitikmens, tuojau pat jį išmeta iš savo duomenų bazės. Veido atpažinimo metodas yra daug greitesnis, negu pirštų antspaudų. Nukelta į 13 psl.